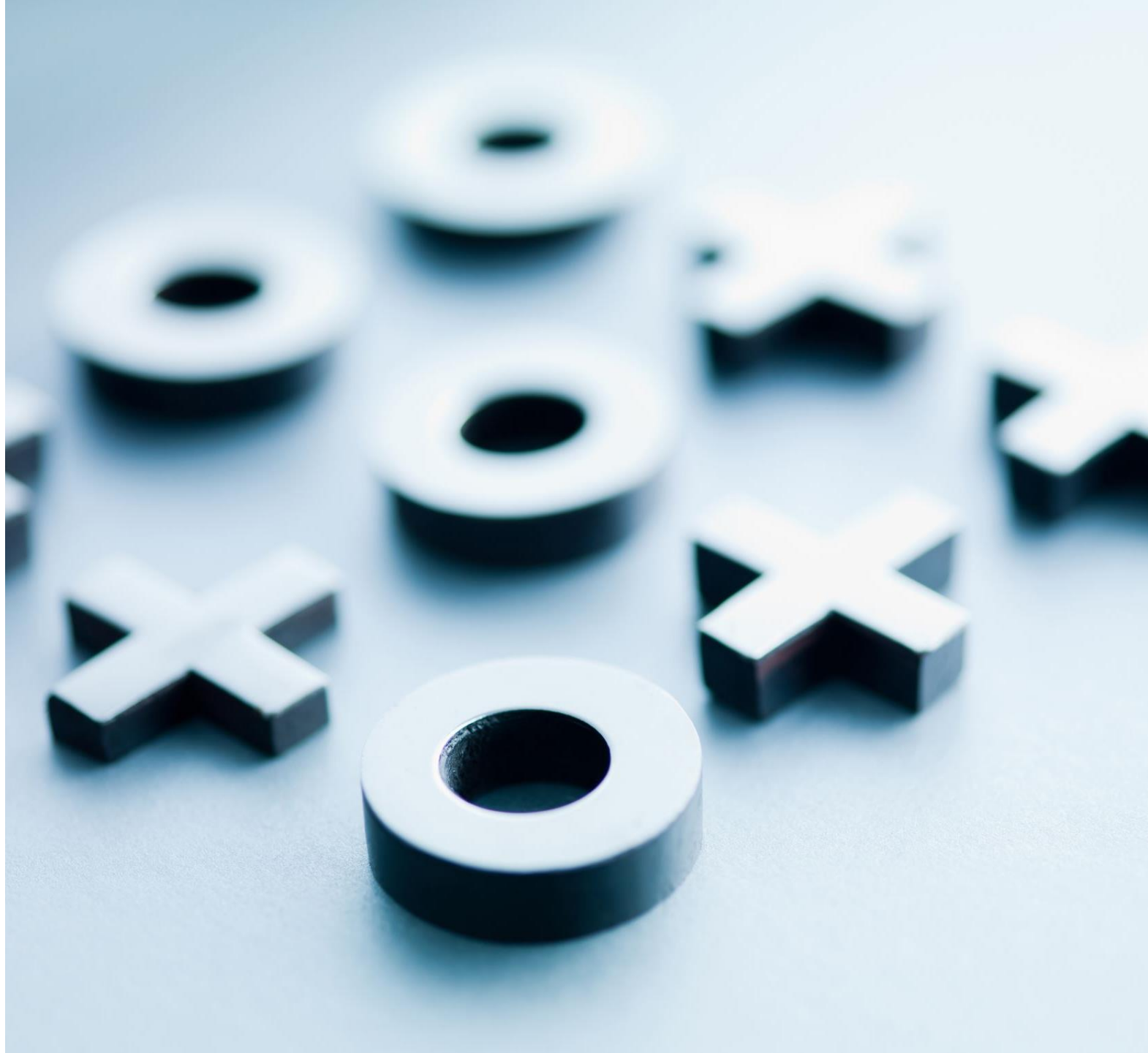

**Тема 8. Базельський
комітет та його роль в
протидії відмиванню
коштів та
фінансуванню
тероризму**

План

1. Історія створення та особливості діяльності Базельського комітету
2. Цілі та завдання Базельського комітету
3. Етапи розвитку та вдосконалення Базельських угод
4. Принципи Базельського комітету

- Базельський Комітет з питань банківського нагляду (Basel Committee on Banking Supervision, BCBS) при Банку міжнародних розрахунків («Committee on Banking Supervision of the Bank for International Settlements») або «Комітет Кука», названий так за ім'ям директора Банку Англії Пітера Кука, основоположника ідеї організованого міжнародного банківського нагляду

- Базельський комітет з банківського нагляду є основним глобальним установником стандартів пруденційного регулювання банків і забезпечує форум для регулярної співпраці з питань банківського нагляду.
- Його 45 членів включають центральні банки та органи банківського нагляду з 28 юрисдикцій.
- Комітет має вісім спостерігачів, включаючи центральні банки, наглядові групи, міжнародні організації та інші органи. Комітет розширив свій склад у 2009 році та знову у 2014 році

Історія Базельського комітету

- Базельський комітет – спочатку називався Комітет з банківського регулювання та наглядової практики – був заснований керуючими центральних банків країн «Групи десяти» наприкінці 1974 року після серйозних потрясінь на міжнародних валютних і банківських ринках (зокрема, краху Bankhaus Herstatt у Західній Німеччині).
- Комітет, штаб-квартира якого розташована в Банку міжнародних розрахунків у Базелі, був створений для підвищення фінансової стабільності шляхом покращення якості банківського нагляду в усьому світі, а також для того, щоб служити форумом для регулярної співпраці між країнами-членами з питань банківського нагляду. Перше засідання Комітету відбулося в лютому 1975 року, і з того часу засідання проводилися регулярно три-чотири рази на рік.
- З моменту заснування Базельський комітет розширив свій склад із G10 до 45 установ із 28 юрисдикцій. Починаючи з Базельського конкордату, який вперше був виданий у 1975 році та кілька разів переглядався з тих пір, Комітет встановив серію міжнародних стандартів банківського регулювання, зокрема його знакові публікації угод щодо достатності капіталу, які широко відомі як Базель I, Базель II і, зовсім недавно, Базель III.

Установи, представлені в Базельському комітеті з банківського нагляду

Члени

Країна/юрисдикція

Інституційний представник

Аргентина	Центральний банк Аргентини
Австралія	Резервний банк Австралії Управління пруденційного регулювання Австралії
Бельгія	Національний банк Бельгії
Бразилія	Центральний банк Бразилії
Канада	Офіс інспектора фінансових установ Банку Канади
Китай	Національне управління фінансового регулювання Народного банку Китаю
Європейський Союз	Єдиний наглядовий механізм Європейського центрального банку
Франція	Орган пруденційного нагляду та врегулювання проблем Банку Франції
Німеччина	Федеральний орган фінансового нагляду Deutsche Bundesbank (BaFin)
САР Гонконг	Валютне управління Гонконгу
Індія	Резервний банк Індії
Індонезія	Банк Індонезії Управління фінансових послуг Індонезії

Італія

[Банк Італії](#)

Японія

[Агентство фінансових послуг](#) [Банку Японії](#)

Корея

[Служба фінансового нагляду](#) [Банку Кореї](#)

Люксембург

[Комісія з нагляду за фінансовим сектором](#)

Мексика

[Bank of Mexico](#)

Нідерланди

[Comisión Nacional Bancaria y de Valores](#)

[Нідерландський банк](#)

Росія

[Центральний банк Російської Федерації](#)

Саудівська Аравія

[Центральний банк Саудівської Аравії](#)

Сінгапур

[Валютне управління Сінгапуру](#)

Південна Африка

[Резервний банк Південної Африки](#)

Іспанія

[Банк Іспанії](#)

Швеція

[Sveriges Riksbank](#)

Швейцарія

[Finansinspektionen](#)

[Національний банк Швейцарії](#) [Орган з нагляду за фінансовим ринком](#)

[Швейцарії FINMA](#)

Туреччина

[Агентство з банківського регулювання та нагляду](#) [Центрального банку Республіки Туреччина](#)

Велика Британія

[Управління пруденційного регулювання](#) [Банку Англії](#)

США

[Рада керуючих Федеральної резервної системи](#)

[Федеральний резервний банк Нью-Йорка](#)

[Офіс контролера валютної](#)

[Федеральної корпорації страхування депозитів](#)

Спостерігачі

Країна

Інституційний представник

Чилі

[!\[\]\(cbe80b694ebd74fcfe136a095b608235_img.jpg\) Агентство з нагляду за банківськими та фінансовими установами](#)

Малайзія

[!\[\]\(cbe2492b119e39e02a1dab2af4a4b296_img.jpg\) Центральний банк Малайзії](#)

Об'єднані Арабські Емірати

[!\[\]\(3e2231b1ad3ca8da8658228c00dd08e0_img.jpg\) Центральний банк Об'єднаних Арабських Еміратів](#)

Наглядові групи, міжнародні агентства та інші органи

[Банк міжнародних розрахунків](#)

[Базельська консультативна група](#)

[!\[\]\(0d5ec72f61334709c3fc9450209b754f_img.jpg\) Європейське банківське управління](#)

[!\[\]\(b792654f2cef9719eabeb6c5be00811e_img.jpg\) Європейська комісія](#)

[!\[\]\(7d1d6890825e83a6a4a51febe2dcc7f3_img.jpg\) Міжнародний валютний фонд](#)

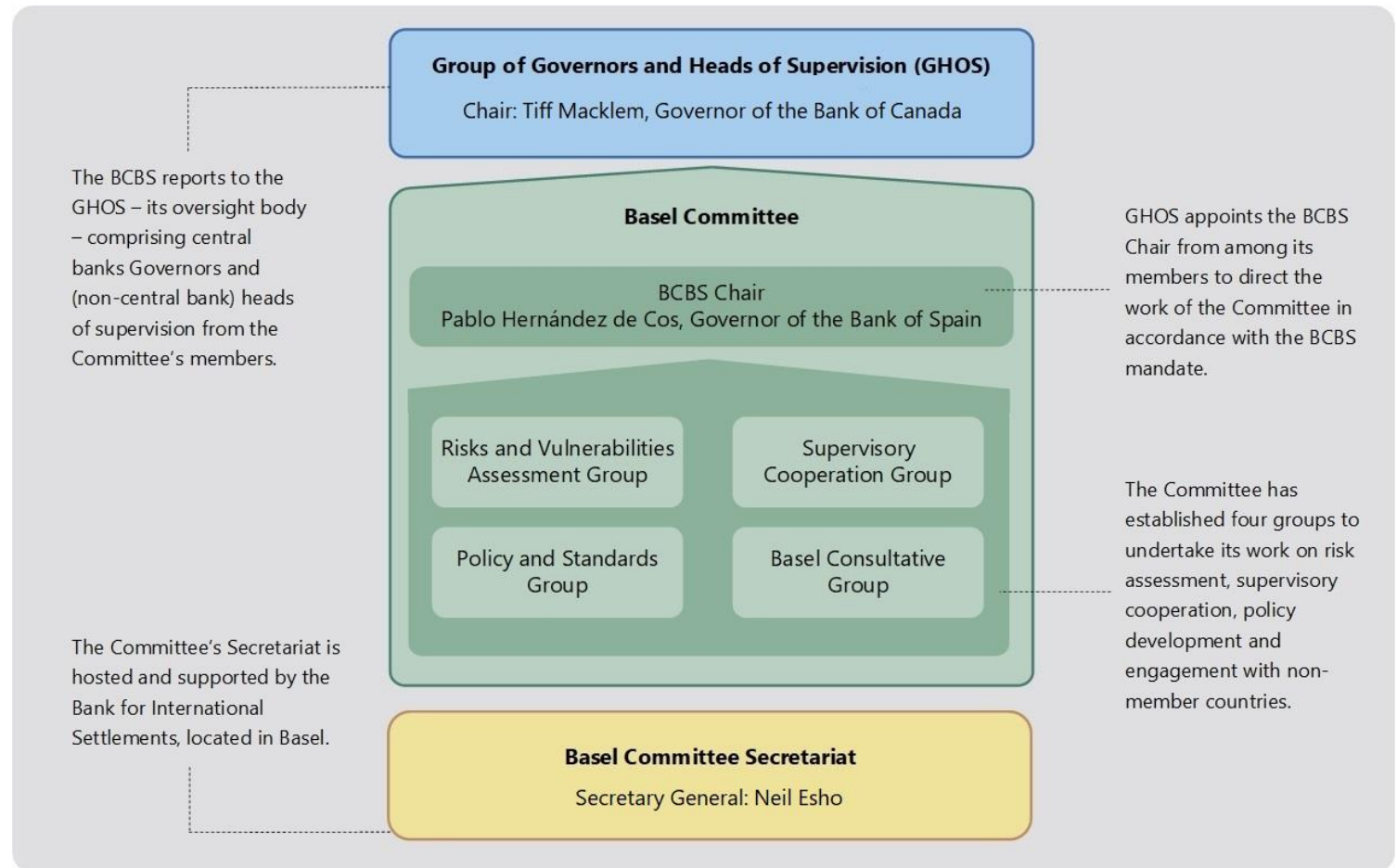
- Із середини 80-х років ХХ ст. великий інтерес до діяльності Базельського комітету стали виявляти інші країни. Це стосується насамперед держав Центральної і Східної Європи, які утворили в той час свою регіональну групу в межах Базельського комітету.
- У червні 1996 р. Національний банк України став членом Групи банківського нагляду країн Центральної та Східної Європи.
- У 2017 р. НБУ став учасником Базельської консультативної групи (Basel Consultative Group – BCG), створеної при Базельському комітеті з питань банківського нагляду. Мета Базельської консультативної групи – залучити до обговорення нових пропозицій Базельського комітету наглядовців тих країн, що не є його членами.

- Окрім участі в обговоренні Україною активно впроваджуються норма і стандарти затверджені Базельським комітетом банківського нагляду. Зокрема, у червні 2021 року Верховною Радою України було прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення питань організації корпоративного управління в банках та інших питань функціонування банківської системи». Ці зміни передбачають впровадження найкращих міжнародних стандартів у сфері регулювання банківського сектору, зокрема, враховують Основні принципи ефективного банківського нагляду, включаючи аспекти корпоративного управління, а також настанови стосовно принципів корпоративного управління для банків, які розроблені Базельським комітетом з питань банківського нагляду. Крім того, ці зміни передбачають наближення законодавства України в галузі банківського сектору до вимог законодавства Європейського Союзу, враховуючи положення Директиви 2013/36/ЄС та Регламенту (ЄС) 575/2013

Організація та управління Базельського комітету

- Структура управління Базельського комітету складається з голови, постійних груп, які зосереджені на оцінці ризиків, нагляді, встановленні стандартів та охопленні, а також Секретаріат, який очолює BIS. BCBS підпорядковується Групі керуючих центральних банків і глав нагляду (GHOS) – своєму наглядовому органу – і шукає її схвалення для прийняття важливих рішень

Групи Базельського комітету

- Постійна внутрішня структура BCBS складається з чотирьох груп: групи оцінки ризиків і вразливостей, групи наглядової співпраці, групи політики та стандартів і Базельської консультативної групи. Наразі BCBS також створив дві цільові групи для роботи над пріоритетними проектами: Цільову групу з фінансових ризиків, пов'язаних із кліматом, і Цільову групу з оцінок. Групи та цільові групи підтримуються набором робочих груп, які мають досвід у конкретних сферах політики та нагляду

Завдання Базельського комітету

- Основне завдання, яке покладене на Базельський комітет, полягає у формуванні та застосуванні стандартів щодо регулювання діяльності фінансово-кредитних установ у вигляд Базельських угод, положення яких включають до нормативно-правових і законодавчих актів країн

- **Причому тут протидія відмиванню коштів та фінансуванню тероризму?**
- Хоча основна мета Базельського комітету - забезпечувати стабільність і безпеку банківської системи, він також приділяє значну увагу протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму.

- Політика KYC («знай свого клієнта») дуже тісно пов'язана із боротьбою з відмиванням грошей, що по суті є компетенцією Цільової групи фінансової дії (FATF). В наміри Комітету не входить дублювати дії FATF. Натомість, інтереси Комітету мають ширші пруденційні перспективи. Стабільна політика і процедури KYC відіграють важливу роль в захисті безпеки та стабільності банків та цілісності банківських систем. Базельський комітет та Офшорна група банківського нагляду (OGBS) продовжують рішучу підтримку прийняття та впровадження рекомендацій FATF, особливо тих, які стосуються банків, і намагаються узгодити стандарти цієї статті з рекомендаціями FATF. Комітет та OGBS розглянуть також прийняття всіх кращих стандартів, внесених FATF в результаті його нинішнього перегляду «40 Рекомендацій». Тому Робоча група підтримує і буде підтримувати тісні контакти з FATF під час вироблення ідей.

Незважаючи на те, що Базельський комітет регулярно публікує вказівки та інформацію про найкращі практики серед своїх членів, вони мають консультативний характер, оскільки комітет не має юридичних повноважень нагляду за банківською системою будь-якої країни, але згідно зі Статутом комітету його члени погоджуються повністю впроваджувати Базельські стандарти для своїх міжнародних банків

- У квітні 1997 р. Базельський комітет оприлюднив Основні принципи банківського нагляду (далі – Принципи), які слід розглядати як мінімальні вимоги. Всі 25 принципів можна поділити за змістом на 7 груп.
- Основні принципи – це низка тверджень, що описують ефективну наглядову практику банківських регуляторів. Кожне твердження доповнюється «основними критеріями», які є мінімальними базовими вимогами для ефективної практики нагляду, і «додатковими критеріями», запропонованими найкращими практиками, як слід враховувати для більш складних банків. З часом Базельський комітет очікує, що додаткові критерії стануть основними критеріями для відображення змін у базових очікуваннях

- У жовтні 1998 р. органам банківського нагляду у всіх країнах запропоновано приєднатися до сформульованих базових принципів і одночасно проаналізувати свою чинну систему з тим, щоб скласти програму усунення можливих недоліків. Дотримання цих основних принципів, на думку Базельського комітету, може стати важливим кроком у справі зміцнення стабільності як національних, так і міжнародних фінансових систем.

- Першим кроком на шляху до міжнародної гармонізації банківського регулювання стало прийняте у 1988 р. Міжнародне наближення розрахунку капіталу та стандартів капіталу (International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards), відоме також як Угода про капітал (Capital Accord), або просто Базельська угода (Basle Accord). Цей документ отримав назву Базель I.
- Базель I, як багатонаціональна угода був прийнятий та виданий для зміцнення стабільності міжнародної банківської системи та усунення джерела конкурентної нерівності, що виникає через відмінності в національних вимогах до капіталу. Угода 1988 року передбачала мінімальне співвідношення капіталу до активів, зважених за ризиком, у 8 %, яке має бути запроваджено до кінця 1992 року. Зрештою, ця система була запроваджена не лише в країнах-членах, але й практично в усіх країнах, де працюють міжнародні банки.

- Прийняття Базеля III пов'язують з вимушеною відповіддю на фінансову кризу 2007-2009 років. Покращена Базельська структура переглядає та зміцнює три стовпи, встановлені Базелем II, і розширює їх в кількох сферах. Більшість реформ поетапно запроваджуються між 2013 та 2019 роками. Комітет завершив свої післякризові реформи Базеля III у 2017 році, опублікувавши нові стандарти для розрахунку вимог до капіталу для кредитного ризику, ризику коригування кредитної оцінки та операційного ризику.
- Остаточні реформи також передбачають переглянутий коефіцієнт левериджу, буфер коефіцієнта левериджу для глобальних системно важливих банків і мінімальний обсяг випуску на основі переглянутих стандартизованих підходів, що обмежує ступінь, до якого банки можуть використовувати внутрішні моделі для зниження вимог до капіталу, заснованих на ризиках. Ці останні реформи усувають недоліки докризової нормативно-правової бази та створюють регуляторну основу для стійкої банківської системи, яка підтримує реальну економіку

- Однак, за 13 років Базель III так і не було остаточно впроваджено. У кінці 2022 року Базельський комітет оприлюднив дослідження стосовно ефективності власних реформ. Звіт позитивно характеризує роботу комітету, результатом якої є, наприклад, підвищення стійкості окремих банків. Проте, в самому звіті зазначається, що «складні правила можуть ускладнювати процес планування капіталу і призводити до некоректних оцінок ризиків, а також неправильного розподілу капіталу».
- Базель III не надав очікуваних результатів, адже на ринку банківських послуг спостерігається підвищення витрат на комплаєнс та регуляторного арбітражу. Модель, встановлена Базелем III, потребує реформування та змін, які розпочаті вже в 2022 році

- В липні 2023 року Базельський комітет з банківського нагляду опублікував публічну консультацію щодо перегляду Основних принципів ефективного банківського нагляду. Оскільки, основні принципи востаннє суттєво оновлювалися в 2012 році, то комітет розпочав перегляд Основних принципів у квітні 2022 року з метою відображення наглядових і регулятивних змін, структурних змін, що впливають на банківську систему.

